

Mușata-Dacia BOCOȘ
(coordonator)

Dicționar praxiologic de pedagogie
Volumul II (E – H)

EDITURA PARALELA 45

COLECȚIA MARILE DICȚIONARE PARALELA 45

Editor: Călin Vlasie

Redactare: Bianca Vișan

Tehnoredactare: Carmen Rădulescu

Prepress: Marius Badea

Coperta colecției: Ionuț Broștianu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Dicționar praxiologic de pedagogie - Pitești : Paralela 45, 2016-
vol.

ISBN 978-973-47-2212-9

Vol. 2 : E-H. / Mușata-Dacia Bocoș (coord.), Ramona Răduț-Taciu,
Cornelia Stan - 2016. - Conține bibliografie. - ISBN 978-973-47-2313-3

I. Bocoș, Mușata-Dacia (coord.)

II. Răduț-Taciu, Ramona

III. Stan, Cornelia

81'374.2:371=135.1

001.4:371=135.1

Copyright © Editura Paralela 45, 2016

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate,

iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

MUȘATA-DACIA BOCOȘ
(coordonator)

RAMONA RĂDUȚ-TACIU
CORNELIA STAN

DICȚIONAR PRAXIOLOGIC
DE PEDAGOGIE
VOLUMUL II
(E–H)

Cuprins

LISTA AUTORILOR.....	7
PREFAȚĂ	11
E.....	13
Bibliografie (pentru litera E)	192
F.....	204
Bibliografie (pentru litera F).....	303
G	310
Bibliografie (pentru litera G).....	339
H	342
Bibliografie (pentru litera H).....	354
APLICAȚII GENERALE	355

E

E-book (abreviere din limba engleză, de la „electronic book”)/ **carte electronică** – Versiune electronică a unei cărți, imprimată în mod tradițional pe hârtie, convertită în format digital, pentru a putea fi afișată pe ecranul unui computer sau dispozitiv portabil. Cărțile electronice se pot citi pe mai multe tipuri de aparate cu monitor (ecran), în general portabile: dispozitive special construite pentru cititul cărților electronice, numite e-reader sau e-book reader, calculatoare personale, tablete, smartphone-uri. Un e-book reader poate fi un program instalat pe calculatorul cititorului, sau un dispozitiv special conceput pentru a citi acest format de fișiere.

Echilibru curricular/ Echilibrul curriculumului – „Rezultat al distribuirii raționale a obiectivelor, a conținuturilor și a valorilor, într-o continuitate rațională de la o treaptă de școlaritate la alta, în planurile de învățământ și programele școlare.” (M. Ștefan, 2006, p. 96) Ca și criteriu de evaluare a curriculumului, echilibrul acestuia presupune ca între diferitele domenii experiențiale și acționale să existe corelații, iar ponderea acestor domenii să fie adecvată și rezonabilă (D. Ungureanu, 1999), prin raportare la curriculumul ca întreg și la competențele vizate. (*Exemplu:* Curriculumul să conțină „atât o porțiune «centrală», cât și zone dezvoltate în concordanță cu nevoile specifice ale elevilor sau studenților sau în concordanță cu valorile instituției” – P. Lisievici, 2002, p. 263.)

Echiptament electric/ electronic școlar – Categorie a mijloacelor de învățământ, alcătuită din ansamblul aparatelor și dispozitivelor a căror funcționare corespunzătoare depinde de curenți electrici sau câmpuri electromagnetice. Aceste echipamente au rol de suport pentru procesele de formare, exersare, perfecționare și consolidare a deprinderilor practice și sunt utilizate, cel mai adesea, în școlile cu profil industrial sau electrotehnic. (*Exemple:* a) **Instrumente de supraveghere și control** – termostate, regulatoare de căldură ș.a.; b) **Unelte electrice și electronice** – dispozitive pentru sudură, pentru lipit sau pentru utilizări similare, dispozitive electrice/ electronice de frezat, șlefuit, polizat, tăiat, forfecat, perforat etc.; c) **Jucării, echipamente sportive și de agrement** – articole (sportive) cu componente electrice sau electronice (de *exemplu*, trenuri/ tancuri/ elicoptere electrice, mașini de cursă în miniatură etc.); d) **Echipamente de iluminat** – lămpi fluorescente, lămpi cu descărcare în gaze de înaltă intensitate, lămpi cu vapori de sodiu, alte materiale de iluminat sau echipamente de difuzat ori controlat lumina etc.; e) **Echipamente de uz casnic sau de larg consum** –

F

Fabulație – 1. Prezentare a unor fapte, întâmplări, evenimente etc. imaginare ca fiind reale sau posibile. În retorică, fabulația reprezintă o figură retorică prin care se redă ca real ceva imaginar (*Dicționarul explicativ al limbii române*, 2009). Individul care fabulează poate să creadă sau nu în cele pe care el le relatează. 2. Construcție lingvistică formată atât din elemente imaginare, cât și din elemente reale, întâlnită, de obicei, în perioada preșcolară și în debutul școlarității, atunci când copilul/ elevul distinge greu realitatea concretă de ceea ce își imaginează. Fabulația nu se identifică cu minciuna, pentru că nu implică nicio intenție rea. (*Exemplu*: Fabulația reprezintă o creativitate narativă, o fantezie bogată, ea „se referă la fantezia tipică perioadei copilăriei timpurii, la prezentarea fantastică, ireală a realității, adică este, aparent, fantezia este o minciună. Fabulația nu este o minciună, pentru că minciuna este o prezentare falsă a lucrurilor, este de-realizarea realității, este alterarea realității făcută cu intenție clară de a obține avantaje sau de a păgubi pe altul. Minciuna este o fabulație cu scop, în timp ce fabulația nu are un anumit scop asumat, este pur și simplu fantezie, imaginație. Este de reținut că de la fabulație până la minciună lipsește doar scopul asumat. (...) Uneori, copiii, în manifestările lor naturale, în exersarea imaginației și a creativității, sunt învățați să persevereze, pentru că părinții le întăresc acest comportament, prin aprecieri, laude și recompense verbale și materiale. Este important ca, treptat, odată cu trecerea copilului spre ciclul primar de învățământ să învețe și să înțeleagă că există o diferență între lumea fantastică și lumea reală.” – V. Chiș, 2014, p. 72) 3. Metodă/ tehnică de terapie psihosomatică constând în inventarea poveștilor, pornind de la o afecțiune fizică sau un disconfort psihic al unui individ. Această metodă presupune scoaterea individului din impas, având efecte terapeutice directe, inclusiv asupra funcționării organismului. Conferirea, în cadrul poveștii, a unor reprezentări simbolice pentru propriile situații are un efect terapeutic imediat, întrucât facilitează accesul conștiinței la procese profunde aflate în desfășurare – deseori inconștiente, uneori și de ordin corporal –, facilitând înțelegerea și gestionarea lor. Fabulația poate fi utilizată ca metodă de stimulare a autovindecării, de dezvoltare a conștiinței de sine și de dezvoltare a creativității (<https://monicabrandusescu.wordpress.com/tag/metoda-fabulatiei/>). Se disting două tipuri de fabulație: a) fabulația normală – care se întâlnește frecvent la copii sub influența lecturii, filmelor și în general a evenimentelor care acționează puternic asupra imaginației lor; în acest caz individul este conștient că fabulează; b) fabulația patologică – este eminentamente inconștientă, individul fiind convins de adevărul

G

Gazetă (în contexte educaționale) – 1. Gazetă de perete – Zonă special organizată în incinta unei instituții de învățământ, în care este amenajat un panou, un raft sau o vitrină, unde sunt afișate/ expuse produsele activității educabililor, fotografiile care surprind activitatea educațională realizată în instituție, desene, imagini și alte creații ale educabililor, precum și anunțuri educaționale, curriculare, culturale, administrative, organizatorice etc., de interes pentru educabili. (*Exemplu:* La gazeta de perete a școlii noastre a fost afișată lista elevilor participanți la olimpiadele naționale, pe discipline școlare, precum și anunțuri legate de aceste concursuri.) Vezi și **avizier/ afișier, avizierul/ afișierul clasei, avizierul/ afișierul instituției/ structurii educaționale/ școlii, avizier/ afișier pentru părinți.**

2. Gazeta matematică – Publicație lunară editată de Societatea de Științe Matematice din România, adresată profesorilor, studenților și elevilor, precum și altor persoane interesate de matematică. „În cei 120 de ani de apariție neîntreruptă, Gazeta Matematică a contribuit în mod esențial la dezvoltarea învățământului matematic și a școlii matematice românești. Revista se adresează în special tinerilor pasionați de matematică și care doresc să se informeze și să-și perfecționeze cunoștințele în domeniu peste nivelul învățământului general. În acest fel, ea deschide tinerilor un drum spre cariera de matematician. Ea este, de asemenea, folositoare tuturor celor care au preocupări în domeniul matematicii elementare și a predării acesteia. Revista publică articole cu conținut matematic și metodic, probleme propuse și rezolvate, subiecte date la olimpiade, examene și concursuri, informații utile profesorilor de matematică și elevilor.” (<http://gmb.ssmr.ro/despre/prezentare>)

3. Gazetă pedagogică – Publicație educațională periodică ce conține date și informații pedagogice, precum și mesaje, anunțuri educaționale, curriculare, culturale, administrative, organizatorice etc., provenite din partea reprezentanților Inspectoratelor Școlare Județene, ai Caselor Corpului Didactic, ai Centrelor Județene de Resurse și Asistență Educațională, destinate cadrelor didactice, educabililor și părinților. (*Exemplu:* Ultimul număr al gazetei pedagogice conține calendarul admiterii în învățământul liceal.)

4. Gazeta școlii – Publicație periodică specifică mediului școlar, care conține: informații din domeniul educațional; date, informații pedagogice referitoare la procesul instructiv-educativ, la unele momente specifice din viața școlii; mesaje din partea conducerii școlii, din partea consiliului elevilor, din partea consiliului reprezentativ al părinților/ asociației de părinți, precum și noutăți din viața unității de învățământ. Echipa de redacție a gazetei școlii este alcătuită din elevi, îndrumați de cel puțin un cadru didactic, care își atribuie rolul de jurnaliști/ ziariști, redactând și prezentând în manieră corectă și obiectivă conținutul publicației. (*Exemplu:* Elevii școlii noastre au realizat primul număr al Gazetei

H

Habitus – 1. Ansamblu de structuri subiective profunde, durabile, inconștiente, cu caracter dobândit și care au un rol generator și unificator în raport cu viziunea asupra lumii și cu manifestările concrete ale personalității. Habitusurile pot fi considerate sisteme de dispoziții durabile și transpozabile, care funcționează în calitate de principii și de reprezentări sociale (P. Bourdieu, 1980). 2. **Habitus pedagogic** – Sistem de dispoziții inconștiente și durabile, interiorizat cu ajutorul procesului de învățare și sprijinit de familie, școală și clasa socială a indivizilor. Habitusul pedagogic este un sistem generator de scheme de gândire, percepere, apreciere și acțiune, producător de structuri obiective și reproducător de practici conforme claselor sociale aparținătoare. Habitusul pedagogic, prin produsul său final, permite unui individ să se afirme în viața socială și să aibă propriile interpretări, iar, pe de altă parte, îi permite să fie asemenea celorlalți membri din categoria socială căreia îi aparține (R. Barbier, 1973). Habitusul pedagogic reprezintă rezultatul acțiunii pedagogice, care legitimează și reproduce structura socială în structura personalității individului care se educă. Familia asigură experiențele inițiale și fundamentale ale habitusului, dar în mod difuz, lipsit de coerență. Instituțiile de învățământ au funcția de transmitere explicită a acestui sistem de scheme inconștiente, care constituie cultura indivizilor. Clasa socială de apartenență îi furnizează individului codurile lingvistice, predispozițiile culturale și relațiile cu autoritatea, specifice clasei respective în câmpul social. Codurile de gândire și de acțiune care constituie habitusul se constituie prin acțiunea cumulată a celor trei factori: familie, școală, clasă socială. Astfel, educații devin nu doar destinatari ai acțiunii unor agenți ai socializării (educatorii), ci și agenți ai acțiunii practice, înzestrați cu structuri subiective (habitusuri) generatoare de noi practici organizate, simultan reproductivă și inovatoare (P. Bourdieu, J.-C. Passeron, 1970).

Halo – Vezi efect de halo/ eroarea încadrării globale.

Halou afectiv – Fundal difuz, determinat de anumite reprezentări/ imagini ale unor evenimente, amintiri, gânduri etc., care însoțește emoții mai mult sau mai puțin intense și care denotă reacția psihicului la imaginea respectivă. Haloul afectiv se regăsește într-un plan de fundal în raport cu conștiința, influențând percepțiile unei persoane, modul de a raționa într-o anumită situație, relaționarea cu cei din jur, felul de a se raporta la persoane, lucruri și evenimente. „Fenomenele psihice au un fel de aureolă, un fel de franjuri ale conștiinței; pe lângă ceea ce este clar, există aspecte abia observate asigurând continuitatea, trecerea de la un fenomen psihic al altul, de la conștient la